

EVOLUȚIA PRESCRIȚIEI EXTINCTIVE ÎN MATERIA DREPTULUI CIVIL

Asist. univ. dr. Ionuț-Alexandru TOADER
Facultatea de Drept, Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași

Abstract

Extinctive prescription is a fundamental civil law institution for society in ensuring the security of legal relations. It has undergone several changes from a legislative point of view, thus being adapted to the dynamics of citizens' needs, with a transition from mandatory rules to supplementing them with dispositive rules.

Keywords: *extinctive prescription, sanction, legal norms.*

Timpul își pune amprenta asupra societății, mai ales asupra raporturilor dintre cetățeni, iar, odată cu acesta, și prescripția extinctivă se conturează ca fiind una dintre cele mai statornice și longevive instituții, ce căpătă amploare cu trecerea timpului și concomitent cu creșterea dinamicii raporturilor dintre cetățeni.

Ea își face simțită prezența încă de la apariția primelor reglementari legislative, consacrand-o alături de uzucapiune (prescripția achizitivă). Astfel, se pun bazele primelor mijloace juridice ce puteau asigura termene suficient de lungi pentru realizarea raporturilor ce se nășteau între cetățeni.

Astăzi, instituția prescripției extinctive asigură un element de siguranță pentru societate, fiind un element necesar evoluției sferei civile, asigurând un punct de plecare pentru reglementarea viitoarelor raporturi dintre cetățeni.

Prescripția extinctivă, pe cât de veche se prezumă a fi, traversează dreptul medieval fără schimbări majore și capătă amploare în timpul dreptului modern, mai aproape de vremurile noastre atunci când pentru prima dată sunt reglementate relațiile juridice din perioada respectivă în Codul lui Napoleon. Acum prescripția extinctivă este încă un subiect de actualitate regăsindu-se în toate legislațiile țărilor democratice.

Diferența pregnantă între 1958 și 2021, pe lângă schimbul de regim, de la totalitarism la un regim politic democratic, este trecerea timpului, iar în substratul social s-au schimbat major raporturile și conflictele. Odată cu respectarea drepturilor și libertăților fundamentale, aria de desfășurare a raporturilor juridice se mărește considerabil, fiind necesară o mai amplă reglementare juridică pentru a le rezolva.

Timpul între persoanele ce nu fac parte din circuitul juridic este lipsit de atenție, fiind considerat doar un instrument de măsurare a realizărilor materiale pe parcursul vieții efemere, timpul în lumea juridică capătă însemnătate, el trasează două paralele ca o consecință a celerității timpului, conturând o consecință extintivă și nu numai o consecință achizitivă.

Primul Cod civil din România a apărut în anul 1865, fiind inspirat de modelul francez, și a reglementat pentru prima dată prescripția extintivă. Sistemul adoptat de Codul civil român avea lacune majore, printre cele mai însemnate greșeli se remarcă reglementarea instituției prescripției extintive alături de instituția prescripției achizitive, disconfortul creat a avut ca și consecință luarea de atitudine în rândul legiuitorului. Astfel, la un pas distanță a fost adoptat un act normativ distinct, propriu, separat de prescripția achizitivă, această inițiativă a dus la o cristalizare distinctă a celor două instituții juridice¹.

Prescripția extintivă beneficiază de o mai largă reglementare în actualul Cod civil, fiind adoptată Legea nr. 287 din 17 iulie din 2009 și publicată în Monitorul Oficial cu numărul 511 în 24 iulie 2009, toate dispozițiile fiind înglobate în Cartea a VI-a, numită „Despre prescripția extintivă, decădere și calculul termenelor”, cuprinzând art. 2.500-2.544.

Ca punct de plecare a definirii prescripției extintive, avem în vedere Decretul nr. 167 din 1958 privitor la prescripția extintivă², în art. 1 fiind conturate punctele fixe ale noțiunii de prescripție extintivă, și anume dreptul la acțiune, titularul dreptului ce se află în pasivitate în termenul stabilit și efectul extintiv. În primul articol al actualului Cod civil (art. 2.500 C. civ.) nu este definită prescripția extintivă ci doar sunt reglementate obiectul și efectul prescripției extintive.

Codul civil în vigoare revine la reglementările Codului civil din 1864, iar prescripția este reorganizată îmbinând normele dispozitive cu cele imperative³. Un text de lege care face trimitere la aceasta idee este cel regăsit în art. 2.512 alin. (2) din actuala reglementare, care schimbă norma imperativă din vechea reglementare, ce avea caracter autoritar impus prin regim, impunând aplicarea din oficiu a prescripției. Îmbinarea normelor dispozitive cu cele imperative sunt specifice regimului democratic, unde dreptul de opțiune este foarte important, rămânând la latitudinea celui interesat conduita pe care să o adopte, fără a fi constrâns.

În vechea reglementare, comunistă, cu influențe țariste, normele imperative erau uzuale din cauza regimului totalitar, prescripția extintivă aplicându-se din oficiu, cel puțin în teorie, practica era însă alta. Vechea reglementare a consfințit

---

¹ Această necesitate a delimitării celor două feluri de prescripție a fost observată în literatura de specialitate de-a lungul timpului, făcându-se propuneri *de lege ferenda*; Gh. Beleiu, *Drept civil român*, Ed. Universul Juridic, București, pp. 237-238.

² Publicat în B. Of. nr. 19 din 21 aprilie 1958.

³ Colectiv, *Noul Cod civil. Comentarii, doctrină și jurisprudență*, vol. II, Ed. Hamangiu, București, 2012, pp. 917-1013.

două consecințe juridice importante ce reglementau prescripția extinctivă, impuse prin caracterul imperativ:

1) imposibilitatea de a deroga, în baza unei înțelegeri de la dispozițiile prescripției extinctive, ce are ca și fundament prevederile art. 1 alin. final: „Orice clauză care se abate de la reglementarea legală a prescripției este nulă”, în limbaj uzual se traduce prin simplul fapt că orice stipulație care nu coincide cu cele menționate în reglementare sunt lovite cu celeritate de nulitate;

2) constrângerea de a aplica, în baza principiului oficialității, de către instanța de judecată, a prescripției dreptului la acțiune, fiind reglementat prin dispoziția din articolul 18 din vechea reglementare: „Instanța judecătorească și organul arbitral sunt obligate ca, din oficiu, să cerceteze, dacă dreptul la acțiune sau la executarea silită este prescris”, în limbaj uzual se scoate în evidență obligația pe care o are organul de jurisdicție, fără a fi împiedicat în cercetarea amănunțită dacă prescripția s-a împlinit.

Instanța stabilește, pe baza unui probatoriu amplu, data de la care începe să curgă prescripția și pentru aceasta se administrează probe prin care să se identifice cu o mai mare ușurință data de la care titularul dreptului la acțiune a cunoscut sau ar fi trebuit să cunoască nașterea lui.

Prescripția este delimitată de alte instituții de drept civil, respectiv de uzuca-piune și decădere, dar problema dirimantă ce creează controverse în această materie sensibilă o constituie natura juridică a prescripției.

O problemă a naturii prescripției extinctive constă în determinarea apartenenței la o instituție juridică, fie la instituția dreptului civil ori a dreptului procesual civil. Altă problemă vine în complementarea primei idei, astfel încât trebuie identificat dacă dreptul la acțiune este unul civil sau de procedură civilă⁴.

Rolul prescripției extinctive se justifică prin funcțiile pe care le îndeplinește. Securitatea și stabilitatea raporturilor juridice conduc la prima funcție, cea stimulatoare. De asemenea, din pasivitatea titularului dreptului se deduce funcția sancționatoare a prescripției.

Spre deosebire reglementarea din 1958 a prescripției extinctive, unde art. 1 alin. (3) dispunea faptul că „orice clauză care se abate de la reglementarea legală a prescripției este nulă”, deci nu oferea posibilitatea de a se schimba termenul sau orice alt element al prescripției extinctive; în actualul Cod civil se oferă posibilitatea de a modifica, pe cale convențională, termenul de prescripție extinctivă a cauzelor de suspendare ori de întrerupere a prescripției, precum și a cursului acesteia. Chiar dacă natura juridică a prescripției este una de ordine publică, părțile au posibilitatea,

---

⁴ Unii autori consideră că prescripția dreptului de a obține executare silită este o instituție de drept material, și nu una de drept procesual: „Executarea silită nu este altceva decât o formă de manifestare acțiunii civile, așa cu este aceasta definită la art. 29 C. proc. civ., iar prescripția dreptului de a obține executare silită este sinonimă conceptual cu prescripția dreptului material la acțiune, cu referire la acțiunea executorie” (N.H. Țiț, *Executarea silită. Partea generală*, Ed. Hamangiu, București, 2016, pp. 283-285).

prin exprimarea acordului expres, să schimbe durata termenelor de prescripție a cursului prescripției sau a cauzelor legale de suspendare ori de întrerupere a acesteia, după caz, conform art. 2.515 alin. (3) C. civ. în vigoare.

Analizând dispozițiile actualului Cod civil și vechea reglementare, se observă că legiuitorul păstrează termenul general de prescripție extintivă de 3 ani. Regăsim, totodată, în noua reglementare și anumite termene speciale, respectiv de 10 ani, de 2 ani și de un an. Astfel, termenul prescripției cel mai des întâlnit este de 3 ani, dacă nu sunt prevăzute alte prevederi. În vechea reglementare se aduce aminte succint de un termen (art. 3, respectiv art. 4 din Decretul nr. 167/1958) general de 3 ani, aplicabil tuturor raporturilor izvorâte și două termene aplicabile raporturilor dintre organizațiile socialiste specifice regimului, respectiv de 6 luni și 18 luni⁵.

Regula generală de începere a prescripției extinctive este prevăzută în art. 2.523 C. civ. și face referire la începutul de la care curge dreptul la acțiune al titularului ce trebuia să cunoască sau a cunoscut nașterea acestuia. Spre deosebire de vechea reglementare, care conținea un criteriu obiectiv de determinare a momentului de la care începea să curgă prescripția, adică de la nașterea dreptului la acțiune, care se creionează în art. 7 alin. (1) al vechii reglementări din Decretul nr. 167/1958⁶ și din art. 1886 C. civil din 1864⁷, noul Cod civil prevede două criterii: unul subiectiv, greu de dovedit, și anume data de la care titularul dreptului la acțiune a cunoscut nașterea lui, și un alt criteriu parțial obiectiv, anume data de la care, după împrejurări, titularul dreptului la acțiune trebuia să cunoască nașterea lui. Această regulă generală introdusă de noul Cod civil ridică dificultăți în practică, relative la posibilitatea de a reuși proba. Punctul de plecare al prescripției fiind maleabil, dinamica îi conferă o stabilire sinuoasă a începutului.

---

⁵ În Decretul nr. 167/1958 privitor la prescripția extintivă, art. 3: „Termenul prescripției este de 3 ani, iar în raporturile dintre organizațiile socialiste, de 18 luni”, iar în art. 4 al aceluiași decret se amintește că: „În raporturile dintre organizațiile socialiste, termenul prescripției este de 6 luni în ce privește dreptul la:

a) orice acțiune izvorâtă din transmiterea unor produse calitativ necorespunzătoare sau pentru netransmiterea în tot sau în parte a unor produse datorate;

b) orice acțiune prin care se pretinde plata unor penalități ori amenzi civile;

c) orice acțiune pentru restituirea de diferențe de preț rezultate din recalcularea prețurilor în temeiul dispozițiilor legale;

d) orice acțiune a organizațiilor socialiste privitoare la serviciile de telecomunicații ce acestea folosesc;

e) orice acțiune izvorâtă dintr-un contract de transport terestru, aerian sau pe apă, îndreptată împotriva unei organizații socialiste de transport.

Termenul de prescripție este de un an, dacă contractul de transport a fost încheiat spre a fi executat succesiv cu mijloace de transport felurite”.

⁶ Art. 7 din Decretul nr.167/1958: „Prescripția începe să curgă de la data când se naște dreptul de acțiune sau dreptul de a cere executarea silită”.

⁷ Art. 1886 din Codul civil 1864: „Nici o prescripție nu poate începe a curge mai înainte de a se naște acțiunea supusă acestui mod de stingere”. Abrogat începând cu data de 1 octombrie 2011, conform lit. a) a art. 230 din Legea nr. 71 din 3 iunie 2011, publicată în M. Of. nr. 409 din 10 iunie 2011.

O altă diferență vizibilă dintre cele două reglementări este suspendarea prescripției extinctive. Pe lângă vechile cazuri consacrate și în vechea reglementare, devenite astăzi cele tradiționale de suspendare a prescripției extinctive, noul Cod civil prezintă noi cazuri de suspendare, altele decât cele uzuale datorită necesității survenite în urma schimbării raporturilor dintre cetățeni, utilitatea lor practică fiind de necontestat. Problema adusă cel mai des în discuție este ipoteza negocierilor, ce are ca scop rezolvarea neînțelegerilor dintre părțile implicate, acest lucru a adus în discuție rezolvarea conflictelor pe cale amiabilă, reglementată astfel prin dispozițiile art. 2.532 pct. 6 C. civ. O altă problemă este aceea a soluționării litigiilor în afara unui organ de jurisdicție, rezolvarea problemei a fost introducerea de proceduri prealabile legale sau administrative, precum reclamația administrativă sau împăcarea, făcând trimitere la dispozițiile art. 2.532 pct. 7 din reglementarea în vigoare. Prin formularea din Decretul din 1958 privind prescripția extintivă nu se face referire doar la cauzele de suspendare, se adaugă și efectele produse în urma suspendării. Prin urmare, așa cum rezultă din dispoziția art. 15 din Decretul nr. 167/1958, în urma suspendării prescripției se reia cursul acesteia, socotind și timpul ce s-a scurs anterior suspendării.

În marea majoritate a raporturilor comerciale din sfera internațională, care au un caracter patrimonial vital, prescripția extintivă este o instituție indispensabilă, menirea sa fiind de asigurare a securității și avansării economiei globale, ea este susținută de normele internaționale aplicabile la nivel global respectiv la nivel național, alte norme ce deserveșc reglementării au un caracter material sau de natură conflictuală. În sfera dreptului comercial, prescripția extintivă se interpretează că fiind situația în care creditorul nu mai poate apela la forța coercitivă a statului în vederea obligării debitorului la executarea obligațiilor.

Trăsătura aparte, specifică doar termenelor prevăzute în materia comercială⁸, se observă în art. 947⁹, art. 949¹⁰ din Codul comercial, ce constă în faptul că termenele comerciale erau mai scurte decât termenele de prescripție prevăzute în actualul Cod

---

⁸ Cartea IV, „Despre exercițiul acțiunilor comerciale și despre durata lor”, titlul II, „Despre prescripțiune”.

⁹ Art. 947 C. com.: „Prescripțiunea ordinară în materie comercială este de 10 ani în toate cazurile în care prin acest cod sau prin legi nu s-a stabilit o prescripțiune mai scurta”.

¹⁰ Art. 949 C. com.: „Se prescriu prin trecere de 5 ani:

1) Acțiunile ce derivă din contractul de societate sau din alte operațiuni sociale, dacă publicațiunile prescise în titlul VIII, cartea I, au fost regulat făcute;

2) Acțiunile ce deriva din cambii și din cecuri.

Termenul curge: Pentru acțiunile prevăzute la nr. 1 al acestui articol, din ziua când obligațiunea a ajuns la termen sau din ziua publicațiunii actului de dizolvare a societății, sau a declarațiunii de lichidare, dacă obligațiunea n-a devenit exigibilă. În cazul prevăzut de art. 103, termenul curge din ziua în care actul de dizolvare poate fi opus celor de al treilea. Pentru obligațiunile derivând din lichidarea societății, termenul începe a curge de la data aprobării ultimului bilanț al lichidatorilor.

Pentru acțiunile prevăzute la nr. 2, termenul curge din ziua scadenței obligațiunei sau din ultima zi a termenului prevăzut de art. 282”.

civil în vigoare și chiar decât cele reglementate în prescripția extintivă din 1958, datorită vitezei oscilante a operațiunilor comerciale.

Instituția consacrată a prescripției extinctive este utilă menținerii ordinii sociale dintre toate instituțiile private de drept civil, deoarece este destinată să asigure un mediu prielnic înlăturării incertitudinii din circuitul civil și, totodată, fiind considerată a fi norma general aplicabilă și altor reglementări din dreptul privat. Codul civil în vigoare menține instituția prescripției extinctive ca o instituție esențială, întrucât prescripția funcționează doar în interesul celui direct afectat, încât competența prescripției este în principiu indispensabilă.

Bibliografie

- Gh. Beleiu, *Drept civil român*, Ed. Universul Juridic, București, 2007;
- Boroi, C.A. Angheliescu, *Curs de drept civil. Partea generală – conform noului Cod civil*, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, București, 2012;
- L.C. Gavrilescu, *Drept civil. Partea generală*, Ed. Universul Juridic, București, 2015;
- I. Macovei, *Drept internațional privat*, Ed. C.H. Beck, București, 2011.